नवीन अभ्यासक्रम

तृतीय वर्ष वाणिज्य

भारतातील वित्तीय बाजार आणि संस्था

बँकव्यवसाय व वित्तपुरवठा : पेपर - २

डॉ. डी. जी. उशीर
डॉ. श्रीमती बी. डी. पाटील
एस. आर. जावळे
डॉ. आशालता सोनवणे-बच्छाव

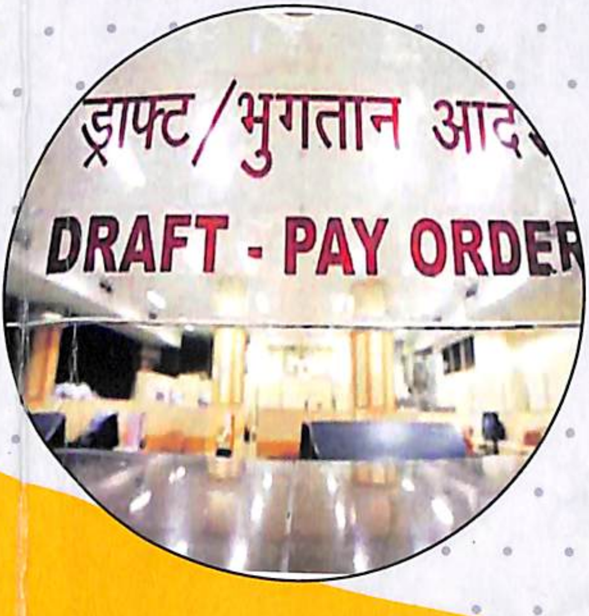

NIRALI PRAKASHAN
ADVANCEMENT OF KNOWLEDGE

C.D.J.Library Shrirampur
39012

लेखक परिचय

प्रा. डॉ. डी. जी. उशीर

एम. ए., एम. फील., पीएच.डी.

मराठा विद्याप्रसारक समाज नाशिक, संस्थेच्या के.टी.एच.एम. महाविद्यालय, नाशिक येथे अर्थशास्त्र विभागात सहयोगी प्राध्यापक म्हणून कार्यरत. पदवी व पदव्युत्तर वर्गांना ३२ वर्षांपासून अध्यापनाचा प्रदीर्घ अनुभव. अर्थशास्त्राच्या नऊ पुस्तकांचे सहलेखक. यू.जी.सी.चा एक लघू संशोधन प्रकल्प पूर्ण. आंतरराष्ट्रीय व राष्ट्रीय स्तरावरील परिषदांच्या आयोजनातून सहभाग व शोधनिबंधांचे वाचन. पुणे विद्यापीठाच्या व्यापारी अर्थशास्त्र व सहकार या अभ्यासमंडळाचे माजी सदस्य. सध्या. एम. ए. अर्थशास्त्र अभ्यासक्रम पुनर्रचना उपसमितीवर सदस्य म्हणून कार्यरत. एम.फिल. साठी मार्गदर्शक म्हणून सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाची मान्यता.

प्रा. श्रीमती बी. डी. पाटील

एम.ए. बी. एड., एम.फिल.

मराठा विद्याप्रसारक समाज नाशिक, या महाराष्ट्रातील अग्रगण्य संस्थेच्या के. टी.एच.एम. महाविद्यालय नाशिक येथे अर्थशास्त्र विभागात सहयोगी प्राध्यापिका म्हणून कार्यरत. पदवी व पदव्युत्तर स्तरावरील अध्यापनाचा ३२ वर्षांचा प्रदीर्घ अनुभव. 'अर्थशास्त्र', 'व्यावसायिक अर्थशास्त्र' या विषयांवरील पाच संदर्भग्रथाच्या सहलेखिका. सन १९९५ मध्ये 'विद्यार्थिप्रिय-आदर्श प्राध्यापक' म्हणून मुंबई दूरदर्शननिर्मित ज्ञानदीप मंडळ, नाशिक तर्फे गौरव. पुणे विद्यापीठाच्या पदवी अर्थशास्त्र अभ्यासक्रम सुधारणा समितीवर सदस्य म्हणून योगदान. आंतरराष्ट्रीय व राष्ट्रीय पातळीवरील परिषदांच्या आयोजनात सहभाग व अर्थशास्त्र, बँकिंग, सहकार या विषयांवरील आंतरराष्ट्रीय व राष्ट्रीय, राज्य व जिल्हा पातळीवरील परिषदा, चर्चासत्रे व कार्यशाळांमध्ये अनेक शोधनिबंधांची निवड, शोधनिबंध सादरीकरण आणि तज्ज्ञ मार्गदर्शक म्हणून सहभाग.

प्रा. एस. आर. जावळे

एम.ए.,बी.एड.,एम.फिल.

मुंबई आणि पुणे विद्यापीठ कार्यक्षेत्रात कला, वाणिज्य आणि व्यवस्थापन विद्याशाखांमध्ये ३० वर्षे पदवी आणि २१ वर्षे पदव्युत्तर विभागात अध्यापनाचे कार्य. वाणिज्य विद्याशाखेत 'बँकिंग ॲण्ड फायनान्स' या विषयासाठी पुणे विद्यापीठाची एम.फिल. मार्गदर्शक म्हणून मान्यता. महाविद्यालय व विद्यापीठ विकास मंडळ, पुणे विद्यापीठ, पुणे अंतर्गत-श्रीरामपूर कृषी उत्पन्न बाजार समितीचा चिकित्सक अभ्यास (सन २००२-०३ ते २००६-०७) लघू संशोधन प्रकल्प पूर्ण. इंडियन इकॉनॉमिक्स असोसिएशन, नवी दिल्ली, अखिल भारतीय मराठी अर्थशास्त्र परिषद आणि पुणे विद्यापीठ अर्थशास्त्र परिषद अजीव सदस्य. अर्थशास्त्र व व्यावसायिक अर्थशास्त्र या विषयांच्या पाच पुस्तकांचे लिखाण. राज्यस्तरीय, राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय पातळीवरील चर्चासत्रांमध्ये विविध शोधनिबंधाचे वाचन. राष्ट्रीय चर्चासत्राचे समन्वयक म्हणून कार्य. राष्ट्रीय सेवा योजनेचे १४ वर्षे कार्यक्रम अधिकारी आणि एक वर्ष विभागीय समन्वयक.

डॉ. आशालता सोनवणे-बच्छाव

एम.ए. (अर्थशास्त्र व इतिहास), बी. एड., सेट, पीएच. डी.

साहाय्यक प्राध्यापिका (अर्थशास्त्र) म्हणून मराठा विद्याप्रसारक समाज, नाशिक संचलित के. टी. एच. एम. महाविद्यालयात कार्यरत. पदवी व पदव्युत्तर अध्यापनाचा ११ वर्षांचा अनुभव तसेच, एम. फिल. मार्गदर्शक म्हणून सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाची मान्यता. यू.जी.सी. ने अर्थसाहाय्यित केलेला लघुसंशोधन प्रकल्प सादर. विविध राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय परिषदांमध्ये सहभाग व संशोधन निबंधांचे वाचन. विविध राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय संशोधन पत्रिकांमध्ये १६ संशोधनपर लेख प्रकाशित. 'इंडियन जर्नल ऑफ रिसर्च स्टडीज्' या संशोधन पत्रिकेच्या संपादकीय मंडळाच्या सदस्या म्हणून कार्य. व्यक्तिमत्व विकास, स्त्रियांच्या सामाजिक व आर्थिक समस्या या विषयांवार विविध कार्यक्रमांमध्ये मार्गदर्शन व व्याख्याने.

niralipune@pragationline.com | www.pragationline.com

Also find us on www.facebook.com/niralibooks

ISBN 935164770-6

9789351647706

N1768

39012 (3.9)

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाच्या तृतीय वर्ष वाणिज्य शाखेच्या
'बँकिंग अँन्ड फायनान्स' (स्पेशल पेपर - २) या विषयासाठी जून 2015 पासून सुरू झालेल्या
सुधारित अभ्यासक्रमानुसार लिहिलेले पाठ्यपुस्तक !
तसेच महाराष्ट्रातील अन्य विद्यापीठांतील 'बँकिंग'च्या विद्यार्थ्यांना उपयुक्त संदर्भ ग्रंथ !

बँकव्यवसाय व वित्तपुरवठा

भारतातील वित्तीय बाजार आणि संस्था

FINANCIAL MARKETS AND INSTITUTIONS IN INDIA

(पेपर क्र. 2)

* लेखक *

प्रा. डॉ. डी. जी. उशीर
सहयोगी प्राध्यापक (असोसिएट प्रोफेसर)
के. टी. एच. एम. महाविद्यालय
गंगापूर रोड, शिवाजीनगर, नाशिक.

प्रा. डॉ. श्रीमती बी. डी. पाटील
सहयोगी प्राध्यापिका (असोसिएट प्रोफेसर)
के. टी. एच. एम. महाविद्यालय
गंगापूर रोड, शिवाजीनगर, नाशिक.

प्रा. एस. आर. जावळे
सहयोगी प्राध्यापक (असोसिएट प्रोफेसर)
सी. डी. जैन कॉलेज ऑफ कॉमर्स,
श्रीरामपूर (जि. अहमदनगर)

प्रा. डॉ. आशालता सोनवणे (बच्छाव)
साहाय्यक प्राध्यापिका
के. टी. एच. एम. महाविद्यालय
गंगापूर रोड, शिवाजीनगर, नाशिक.

किंमत : ₹ १३०.००

NIRALI PRAKASHAN
ADVANCEMENT OF KNOWLEDGE

Chandraroop Dakale Jain College of Commerce LIBRARY Shrirampur

C.D.J. Library Shrirampur
39012

SYLLABUS

T.Y.B.Com. Banking and Finance [Special Paper - II]
FINANCIAL MARKETS AND INSTITUTIONS IN INDIA
[Course Code : 305 - B]
(From June 2015)

Term - I

1. INDIAN FINANCIAL SYSTEM

(A) Financial Institutions - Regulatory, Intermediary and Non-Intermediaries
(B) Financial Markets - Money and Capital Markets
(C) Financial Instruments
(D) Indicators of Financial Development
(E) Role of Financial System in Economic Development

2. INDIAN MONEY MARKET

2.1 Meaning and Scope of Indian Money Market
2.2 Structure and Characteristics of Money Market
2.3 Functions of Indian Money Market
2.4 Institutions in the Money Market
2.5 Deficiencies of Indian Money Market
2.6 Reforms in Indian Money Market after 1991

3. INDIAN CAPITAL MARKET

3.1 Meaning and Scope of Indian Capital Market
3.2 Characteristics of Capital Market
3.3 Participants of Capital Market
BSE - Bombay Stock Exchange,
NSE - National Stock Exchange,
OTCEI - Over the Counter Exchange of India
3.4 Primary and Secondary Markets : Its Working
3.5 Reforms in Indian Capital Market after 1991

4. FOREIGN EXCHANGE MARKET

4.1 Meaning, Segments, Participants
4.2 Spot, Forward Market
4.3 Basics of Exchange Rate Determination

4.4 Rate Quotations

4.5 Methods of Foreign Exchange

4.6 Exchange Risk Management

Term - II

5. NON-BANKING FINANCIAL INSTITUTIONS (NBFIs)

5.1 Meaning and Types of NBFIs

5.2 Distinction between Bank and NBFIs

5.3 Functions of Following :

(1) Lease Financing (2) Mutual Funds (3) Factoring

(4) Housing Finance (5) Venture Capital (6) Merchant Bank

6. DEVELOPMENT FINANCIAL INSTITUTIONS (DFIs)

Working and Progress of :

6.1 IFCI - Industrial Finance Corporation of India

6.2 SIDBI - Small Industries Development Bank of India

6.3 SFCs - State Finance Corporations

6.4 NSSIDC - National Small Scale Industrial Development Corporation

6.5 Mudra Bank

6.6 Bharatiya Mahila Bank

7. INVESTMENT INSTITUTIONS IN INDIA

Organization, Working and Functions of :

7.1 UTI - Unit Trust of India

7.2 Life Insurance Companies - Public and Private

7.3 Non-Life Insurance Companies - Public and Private

7.4 Post Office Savings Schemes

7.5 Provident Funds

7.6 Pension Funds

8. REGULATORY INSTITUTIONS IN MARKET :

Organization Functions and Working of :

8.1 SEBI - Security Exchange Board of India

8.2 IRDA - Insurance Regulatory and Development Authority

8.3 PFRDA - Provident Fund Regulatory Development Authority

◇◇◇